

Препоруке за превенцију COVID-19 и других респираторних инфекција у школској средини

*Др Драгана Плавша**

*Др Јелена Гудељ - Ракић**

*Др Драгана Јовановић**

**Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“*

О чему ћемо говорити?

- Препоруке за превенцију ширења COVID-19 и других респираторних инфекција у школској средини
- Хигијенско-епидемиолошке мере у функцији безбедног повратка у школе
- Практични примери

Основни принципи за превенцију ширења COVID-19 болести и других респираторних инфекција у школској средини

- **Ученици, наставно и друго школско особље, родитељи и други посетиоци школе који имају симптоме респираторне инфекције не треба да долазе у школу**
- **У школи је неопходно одржавање физичке дистанце за ученике, наставно и друго школско особље, родитеље и друге посетиоце школе од најмање 1,5 м**
- **Школе треба да спроводе и обезбеде услове за редовно одржавање хигијене руку, редовно чишћење просторија, школског намештаја и прибора, као и редовно проветравање свих просторија и редовно уклањање отпада**
- **Школе треба да омогуће едукацију ученика, наставног и ненаставног особља и родитеља о мерама превенције ширења COVID 19**

Шта је неопходно за примену препорука?

- Довољне количине потрошног материјала (сапун, тоалет папир, убриси, дезинфекциона средства, средства за чишћење-крпе, детерџенти)
- Посебна просторија за изолацију ученика са симптомима болести
- **Препоручује се** опредељивање особе/тим за примену хигијенско-епидемиолошких мера (о оквиру организационе могућности школе)

Шта је COVID-19?

COVID-19 је болест изазвана **вирусом SARS-CoV-2**

Који су симптоми болести?

Без симптома

симптоми респираторне инфекције:

- повишена температура
- кашаљ
- недостатак даха/отежано дисање

Други чести симптоми:

- дијареја
- губитак чула мириса и укуса

Тежи случајеви: упала плућа

Како се преноси SARS-CoV-2?

1. Током блиског директног контакта са инфицираним особом
капљичим путем

кашљање
кијање
говор и др.

2. Индиректним контактом са свеже контаминираним предметима

Како се преношење вируса може успорити или спречити?

Редовно прање руку сапуном и водом или употреба средстава за суво прање/дезинфекцију руку на бази најмање 70% алкохола

Респираторна хигијена

Физичка дистанца

Ношење маски

COVID-19 код деце

- досадашња сазнања-

- Деца и адолесценти чине 1-5% укупно пријављених случајева COVID-19
- Тренд пораста унутар добне групе од 0 до 19 година
- Већина случајева инфекције код деце резултат је изложености унутар породице
- Деца имају мањи ризик од одраслих да развију теже симптоме
- Најчешће регистровани симптоми - температура и кашаљ
- Остали симптоми укључују: гастроинтестиналне симптоме, упалу грла, кратак дах, болове у мишићима, цурење носа/зачепљеност носа и главобољу

Извор:

ECDC. COVID-19 in children and the role of school settings in COVID-19 transmission. 2020

Међународна педијатријска асоцијација и UNICEF. Епидемиологија, клинички спектар и утицај инфекције COVID-19 на здравље деце, адолесцената и трудница. 2020

WHO. Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19. 2020

Мере смањења ризика уношења корона вируса у школску средину

- **Провера телесне температуре и присуства других COVID -19 симптома:**
 - **када:** непосредно пред полазак у школу
 - **ко:**
 - ученици (родитељ/старатељ врши контролу)
 - запослени у школи
- **Ученици и запослени са симптомима болести не треба да долазе у школу**
 - јавити се у COVID-19 амбуланту ДЗ-а!

Поступак са ученицима и запосленима школе који имају симптоме болести

Уколико се симптоми појаве у школи

особље школе

COVID-19 амбуланта ДЗ

ученик

просторија за изолацију ← **родитељ/старатељ**

ДЗ/ COVID-19 амбуланта

-

Одржавање физичке дистанце

- Одржавати физичку дистанцу са другим особама минимум 1,5 m
- Највише 15 ученика/ца у учионици (по један у клупи, најмање 4m² по особи)
- Један разред-једна учионица (без кабинетске наставе)
- Обуставити активности код којих је могуће појачано стварање аеросола (певање, викање, спорт, навијање):
 - на часовима музичког се не пева
 - нема проба школског хора
 - на физичком без колективног спорта

Одржавање физичке дистанце

- одржавање наставе физичког васпитања-

- Наставу организовати на отвореном када год је то могуће
- Реализација наставног програма тако да се избегне блиски контакт
 - физичка дистанца од 2m у свим правцима
 - без колективног спорта
- Уколико се часови организују у сали за физичко:
 - физичка дистанца од **2m** у свим правцима
 - без колективног спорта
 - уколико сала има два улаза искористити их за поделу ученика у групе
- Пре и после сваког часа неопходно је:
 - дезинфиковати заједничке предмете
 - проветрити салу
 - не стварати гужву у свлачионицама (1 ученик/4m²)

Ношење маски

а. Школско наставно и ненаставно особље све време боравка у школи треба да носе маске (осим када су сами у просторији)

б. Ученици:

– при уласку у школу па све до доласка до своје клупе

– маска се обавезно користи и:

приликом било којег кретања ван клупе

приликом одласка на одмор или у тоалет

– Маска се може одложити у периоду када ученик седи у својој клупи и слуша наставу

Маска се користи:

– **хируршка, епидемиолошка или платнена**

– **на исправан начин тако да покрива уста, нос и браду**

Исхрана ученика у школи

Уколико школа организује исхрану ученика, потребно је:

- да се оброци служе у трепезарији или учионицама (само уколико школа нема трпезарију)
- да деца за столовима седе на удаљености од најмање једног и по, а пожељно два метра, у сваком правцу
- пре јела обрисати алкохолом површине на којима ће се служити храна
- да деца оперу руке пре јела
- деци нагласити да међусобно не деле храну и прибор за исхрану

Санитарно-хигијенске мере

1. Хигијена руку

Како?

✓ Водом и сапуном

✓ Најмање 20 секунди **или** употребом дезинфекционог средства на бази 70% алкохола. Када су руке видљиво прљаве обавезно је предходно прање руку водом и сапуном, као и након 5-6 узастопних дезинфекција.

Када?

✓ на уласку у школу,

✓ пре јела,

✓ после одласка у тоалет,

✓ после јела,

✓ након обављања респираторне хигијене,

✓ после игре (нпр. после великог одмора, после часа физичког васпитања...)

✓ мажења животиња,

✓ када су видно запрљане,

✓ након изласка из школе и увек када постоји потреба.

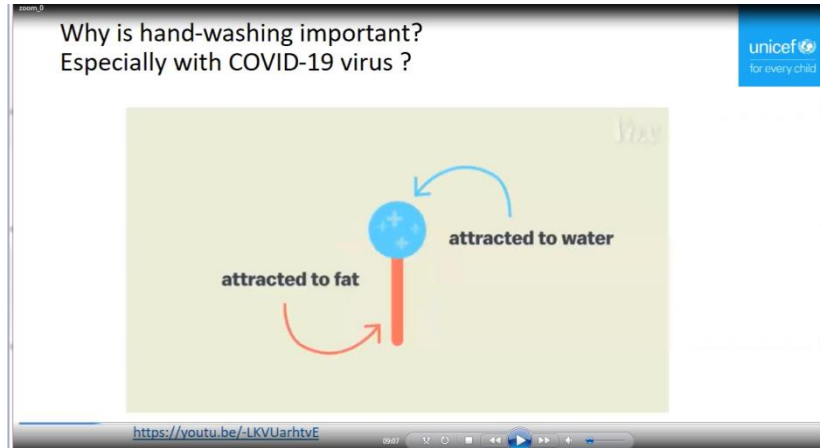
Инфраструктура

Потрошни
материјал

Едукација

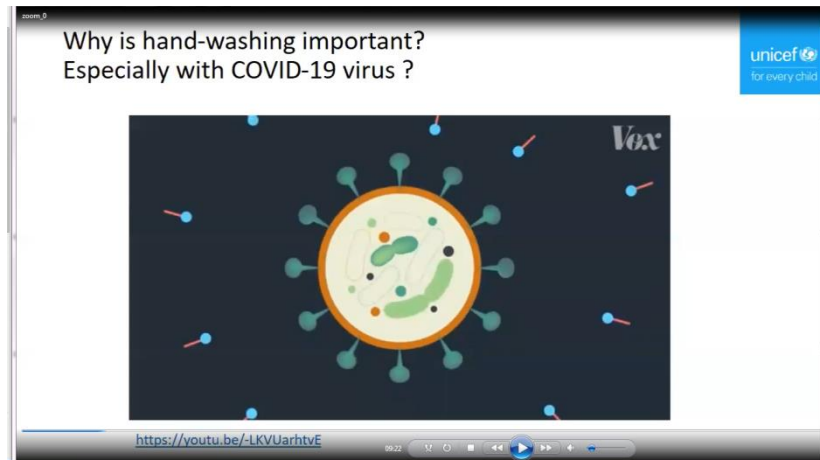
Зашто је прање руку важно? Поготову, ако је ту SARS-CoV-2 вирус?

1

Сапун/детергент (обичан) - везује се и за воду и за масноћу/липиде

2

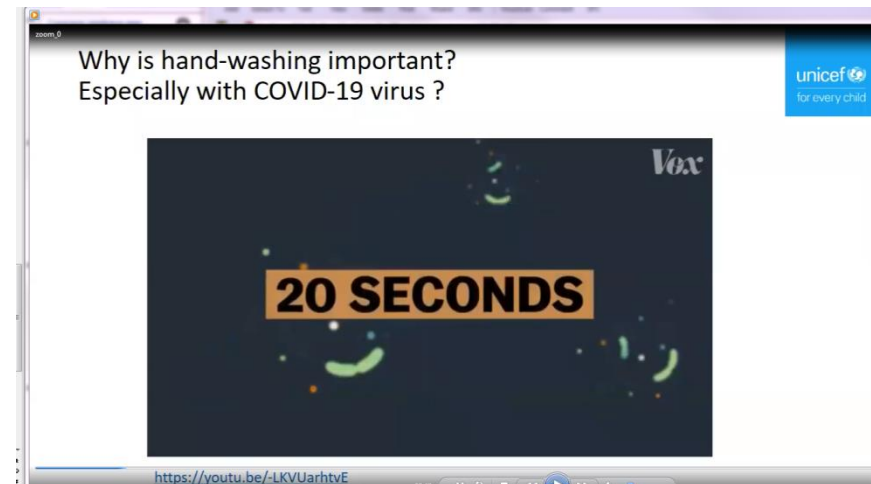
Сапун се везује се за липидни омотач вируса

3

Сапун разара липидни омотач вируса и деактивира га

4

За овај ефекат потребно је минимум 20 секунди. Није потребно да буде антибактеријски!

Техника прања руку

Коришћење правилне технике је важно!

unicef
for every child

Типични делови који се прескоче у прању

длан

надланица

непрескочени

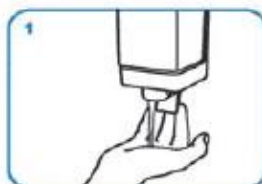
често
прескочени

најчешће
прескочени

Поступак хигијенског прања руку

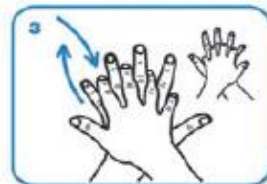
Поквасите руке водом

Насапуњајте целе дланове

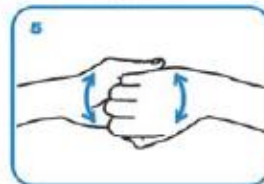
Трљајте дланове кружним покретима

Десним дланом трљајте леви између прстију и обрнуто

Длан о длан укрштеним прстима

Савијте прсте и спољну страну истрљајте другим дланом

Кружним покретима десног длана истрљајте леви палац и обрнуто

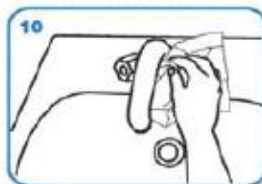
Кружним покретима истрљајте скупљене прсте десне руке о леви длан и обрнуто

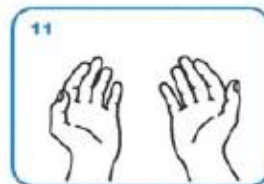
Исперите руке текућом водом

Добро осушите руке пешкиром или марамицом за једнократну употребу

Затворите славину пешкиром

...и твоје руке ће бити чисте.

Санитарно-хигијенске мере

1. Хигијена руку

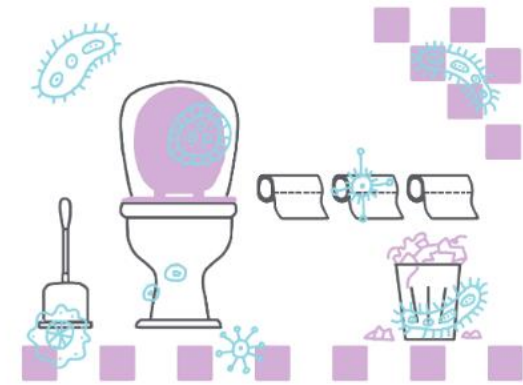

Где?

- ✓ На свим улазима у школу поставити дезинфекциона средства на бази 70% алкохола (користити уз обавезни надзор дежурног наставника, односно одрасле особе)
- ✓ На свим уређајима за прање руку поставити течни сапун (нпр. тоалети, учионице)
- ✓ На излазу из физкултурне сале поставити дезинфекциона средства на бази 70% алкохола (користити уз обавезни надзор наставника)
- **Функционални уређаји за прање руку су једино они са исправним славинама и чесмама, текућом водом и сапуном**

Санитарно-хигијенске мере

2. Чишћење

- ✓ Редовно чистити све просторије у школи најмање два пута дневно
- ✓ Чешће (више од једанпут дневно) чистити површине које се често додирују (тоалети и санитариие, чесме, столови у трпезарији, спортска опрема, кваке, ручке на прозорима, школски прибор – шестар, лењир)
- ✓ Чишћење треба радити водом и детерџентом (уобичајеним средством за чишћење). Уколико се врши и дезинфекција, она се обавља искључиво након чишћења.
- ✓ Као дезинфекционо средство може се користити средства на бази 70% алкохол (клубе, заједнички предмети)
- ✓ Користити чисте крпе/сунђере/џогере (различите за различите површине и просторије): нпр. посебна за WC шољу, лавабо, подове, клубе...)
- ✓ Редовно проветравање (отварањем прозора током одмора) и током часа када то временски услови дозвољавају
- ✓ Редовно уклањање отпада

Опрезно са спровођењем дезинфекције у школама!

- **Поступак дезинфекције одређеног простора или установе** обављају овлашћене установе и стручна и обучена лица онда када за то постоји оправдана потреба (сарадња са институтима/заводима за јавно здравље)
- **Дезинфекција коју може да обави школско особље** се односи само на дезинфекцију заједничких предмета који се често додирују (школске клупе, столови у трпезарији, спортска опрема, кваке, ручке на прозорима, школски прибор – шестар, лењир) и то искључиво средствима на бази 70% алкохола и након механичког чишћења видљиво запраљаних поршина
- **Употреба дезифицијенаса на бази хлора** се не препоручује јер може довести до низа негативних ефеката по здравље деце, наставног и школског особља, као што су:

надражај и иритација:

- **коже и појава алергија, екцема и других промена на кожи,**
- **слузокоже респираторних путева (носа, ждрела, плућа) и појава кашљања, сузења, секреције из носа, као и погоршање или појава астме, опструктивне болести плућа и др**

Припрема водоводних инсталација након дужег некоришћења

- Обавезно након распуста, празника, викенда

Како?

Испирати водоводну мрежу у објекту на следећи начин:

- отворити све славине и тушеве и пустити да вода истиче док вода не поприми своје уобичајене карактеристике (изгуби евентуално присутну боју и мутноћу и устали јој се температура).
- Неопходно је редовно контролисање и одржавање славина и тушева: скидање и чишћење свих додатака (мрежица, розета и сл.), као и редовна замена дотрајалих елемената.

SARS-CoV-2 вирус **не може** да опстане у пијаћој води, али не делити посуде из којих се пије вода (чаше, флашице...)!!!

Улога школе

Информисање и едукација ученика/родитеља/наставног и другог особља школе:

- Састанак особља школе
(састанак, *viber* група, интернет страница)
- Циљ је:
 - ✓ Информисати наставнике о поступцима и процедурама
 - ✓ Упознавање са општим мерама превенције
 - ✓ Договор о начину информисања родитеља
- Упознавање родитеља са поступцима и процедурама

Улога школе

- Правовремено планирање потреба за потрошним материјалом за одређени временски период
- Рационална расподела и употреба потрошног материјала
- План едукације за ефикасно спровођење ХЕ мера
- Праћење спровођења ХЕ мера

Улога института/завода за јавно здравље

- Праћење епидемиолошке ситуације
- Истраживање случаја
- Истраживање контаката
- Истраживање епидемије
- Предлагање противепидемијских мера

Здравствено – васпитни материјали

Школама ће бити доступни:

1. Постери:

- Основне мере превенције инфекције COVID 19
- Постери о правилној хигијени руку (поставити у тоалетима)
- Правилно коришћење заштитне маске

* Водити рачуна да буду постављени на адекватна места

2. Видео спот

3. Информације са сајтова релевантних институција (Министарство здравља, институти/заводи за јавно здравља, СЗО, УНИЦЕФ)

* На Интернет страницу школа поставити електронске верзије постера и видео спот

Пример 1: Дете је добило симптоме сличне грипу или COVID-19 болести?

- **Контактирати родитеље/старатеље** детета да дође по дете у школу што пре, уколико је могуће
- Док родитељ/старатељ не дође, дете одвојити од остале деце (обавезно ношење маске и код детета и код одрасле особе)
- Одмах очистити (детерџентом и водом) или дезинфиковати средством на бази 70% алкохола простор и све предмете у непосредној близини где је дете седело у пречнику од најмање 1,5 m
- Обезбедити прање руку свих оних који су имали контакт са дететом
- За време одмора очистити целу учионицу и проветрити је
- Након што родитељ/старатељ одведе дете из школе додатно темељно очистити просторе где је дете боравило и куда се кретало

Пример 2: Запослени у школи је добио симптоме сличне грипу или COVID-19 болести?

- Без одлагања се јавити у COVID-19 амбуланту ДЗ-а
- Темељно очистити (детерџентом и водом) или дезинфиковати средством на бази 70% алкохола просторе где је запослени боравио и куда се кретао и све предмете и/или површине које је додиривао (предмети који се често додирују, кваке, површине стола, ручке за прозор, славине...)
- Обезбедити прање руку свих оних који су имали контакт са запосленим који је добио симптоме сличне грипу или COVID-19 болести

У наредноом периоду...

World Health Organization Europe

UNECE

INFORMATIVE PACKAGE FOR SCHOOL STAFF

Unapređivanje zdravlja i učenja kroz bolje snabdevanje vodom i sanitarno-higijenske uslove u školama

INFORMATIVNI PAKET ZA ŠKOLSKO OSOBLJE

With the participation of UNESCO

unicef za svako dete

Obrazac E: Redovna obnova potrošnog materijala

Zahtevno ime: _____ Datum: _____

Vreme: _____

Sigurno: _____

Trajanje: _____

Papiri i toaleti: _____

Papiri i toaleti: _____

Postoje li u vašim školama: _____

Higijenske kesice za odbrane: _____

Ispraznjeni posude za merenje: _____

Druga vrsta materijala: _____

Popis: _____

MUŠKI TOALETI: _____

NAVEDITE IMENA OSOBLJE: _____

Imena učila za dopunu: _____

Kako se otkloniti odgovarajući pristup WASH uslovima u vašoj školi?

INFORMATIVNI LIST 4. VOĐENJE MENSTRUALNE HIGIJENE

Da li postoji neko kome se devojke mogu obratiti kada imaju probleme ili pitanja u vezi sa menstruacijom?

- Da li je školski tim školskog osoblja imenovan kao kontakt osoba za devojke kojima je potrebna pomoć?
- Da li devojke znaju za to?
- Da li je ona dio nastavnog programa?
- Da li je usmerena i na dečake i devojke?
- Da li ste ikada pitali učence da li bi voleli da se školski toaleti poboljšaju?

INFORMATIVNI LIST 5. POSEBNA RAZMATRANJA

Da li postoji barem jedna sanitarna prostorija sa:

- marjim toaletom za ruku za više dečaka?
- pristupom u nivou ili preko rampe?
- školskim vratima za pristup u kolima?
- dovoljno prostora kako bi osoba u kolima ili osoba koja joj pomaže unutra mogla da manipuliše košulama?
- potpornim strukturama kao što je rukohvat?
- toaletnom stolicom ili WC škljem sa rukohvatom?

Da li politika škole promovira pristup WASH prostorijama?

- Da li deca imaju mogućnost da rukuju?
- Znate li da li u školi postoje učenci sa određenim poteškoćama ili zdravstvenim problemima?
- Da li roditelji imaju mogućnost da razgovaraju o problemima i objasne?
- Da li devojke sa menstruacijom mogu lako pristupiti WASH i objektima?
- Da li učenicima dovoljno da koriste toaleti svaki put kada imaju potrebu za tim?
- Da li je učenicima dovoljno da piju vodu svaki put kada imaju potrebu za tim?

Ovo postoji Ovo treba da unapredi

Koristite listu za 1. poglavlje

31